

OM FOLKHÄLSAN I MUNKFORS

En översiktlig bild av befolkningsammansättning, livsvillkor,
levnadsvanor och hälsa i Munkfors kommun 2022

Det övergripande nationella folkhälsomålet är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation.

Statistik presenteras utifrån de åtta nationella folkhälsopolitiska målområdena (se illustration) samt för hälsoutfall. Översikten kan användas som ett stöd i planerings- och prioriteringsarbetet på lokal nivå samt för att följa upp folkhälsopolitiska mål.

Om folkhälsan i Munkfors är sammanställd vid Hållbar Utveckling, Region Värmland.

För frågor och mer information, kontakta:
Cecilia Nyberg, tel. 010-8314058
cecilia.nyberg@regionvarmland.se

Anu Molarius, tel. 010-8319742
anu.molarius@regionvarmland.se

En god och jämlik hälsa - åtta målområden

Illustration: Folkhälsomyndigheten.

Förklaring diagram:

- Uppgifter i diagram visas som andel (0–100 procent) eller som antal.
- CDUST står för Uppsala, Sörmland, Västmanland, Värmland och Örebro län.
- Statistik för Munkfors jämförs med uppgifter för hela Värmland samt i vissa fall CDUST eller riket. Jämförelser görs ibland också uppdelat på kön eller ålder.
- Skillnader mellan Munkfors och länet/riket ska tolkas med försiktighet eftersom de kan vara inom den statistiska felmarginalen.

Sammanfattning

- Munkfors skiljer sig en del jämfört med övriga länet vad gäller livsvillkor, levnadsvanor och hälsa.
- Andelen yngre (0 - 19 år) är färre och andelen äldre (80+ år) är fler i Munkfors än i Värmland som helhet.
- Fler blivande mödrar röker i tidig graviditet samt att fler barn vid 8 månaders ålder bor i ett hem där någon röker jämfört med Värmland.
- Arbetslösheten är högre i Munkfors än i Värmland och riket.
- Fler män än kvinnor i Munkfors har mycket eller ganska stort förtroende för hälso- och sjukvården.
- Av männen i Munkfors har 30 procent övervikt och 30 procent fetma.
- Antal hjärtinfarkter är betydligt fler i Munkfors än i länet.

Befolkningssammansättning

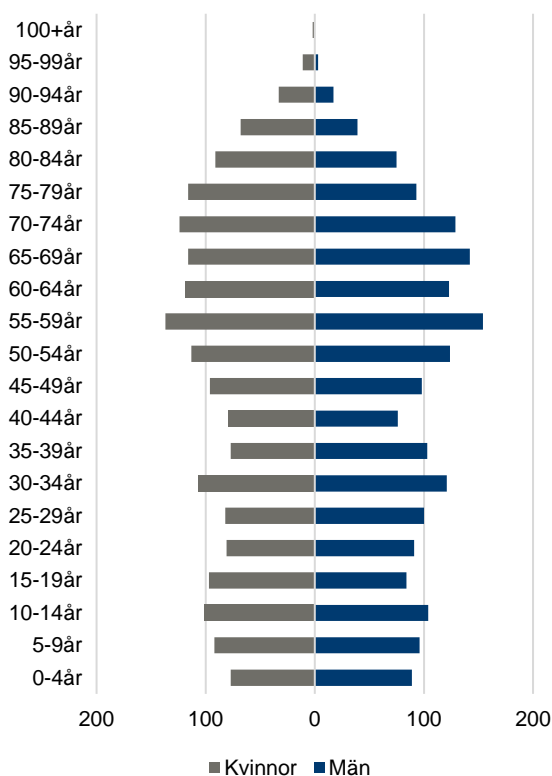
Befolkningen i Munkfors kommun bestod i december 2021 av 3 680 personer. Medelåldern i kommunen är 46,7 år, vilket är högre än genomsnittet för den värmländska befolkningen (43,9 år) och riket (41,6 år).

Medellivslängden i Munkfors år 2017–2021 var 82,7 år för kvinnor och 77,3 år för män, vilket är kortare än Värmlands 84,0 år för kvinnor och 80,0 år för män. Medellivslängd i riket år 2017–2021 var 84,2 år för kvinnor och 80,7 år för män.

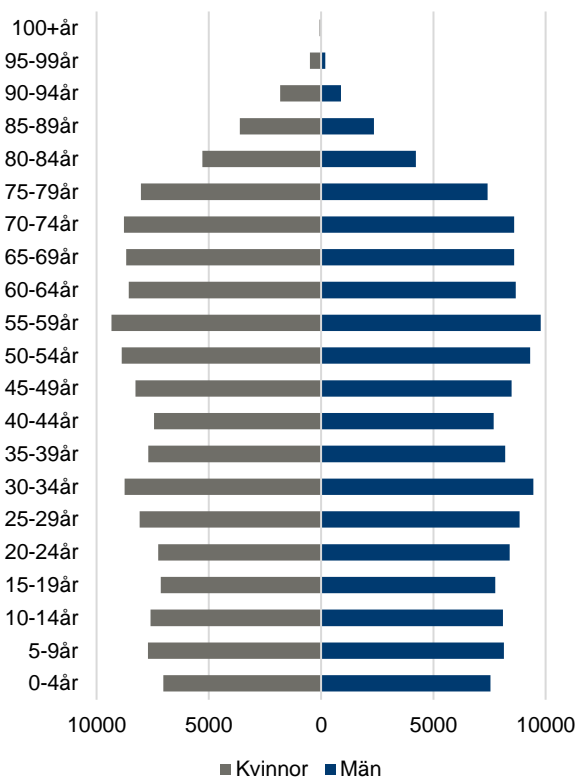
Av Munkfors totala befolkning är 20 procent i åldern 0–19 år. Personer i åldern 65–79 år utgör 20 procent och 9 procent är 80 år eller äldre. Motsvarande andelar för Värmland är 22, 18 och 7 procent. Det innebär att det bor fler äldre i Munkfors än i Värmland som helhet.

Befolkningspyramiderna nedan visar befolkningens åldersstruktur fördelad på kön i Munkfors och Värmland. Värmland som helhet har en åldrande befolkning och befolkningsprognoser tyder på att denna utveckling kommer att fortsätta. Behovet av välfärdstjänster kommer troligen att öka, samtidigt som den arbetande delen av befolkningen minskar. Det skapar behov av att tänka nytt. Det förebyggande arbetet för att främja hälsa är en viktig del i detta.

Antal invånare i Munkfors 2021

Antal invånare i Värmland 2021

Det nationella folkhälsomålet och tillhörande målområden

Sveriges nationella folkhälsomål antogs av riksdagen i juni 2018. Det övergripande nationella målet är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och att sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. Totalt finns 8 målområden som berör olika delar av livet.

Målområde 1.

Det tidiga livets villkor

En bra start i livet med goda uppväxtvillkor som stimulerar utveckling, inlärning och hälsa är viktigt för att uppnå jämlikhet i hälsa. I Munkfors är andelen barn som får MPR-vaccin (mässling, påssjuka, röda hund) i nivå med Värmland som helhet. 40 procent av barnen i Munkfors ammas vid 4 månaders ålder, i jämförelse med länet där 58 procent av barnen ammas.

Till riskfaktorer under det tidiga livet hör rökning under graviditet och i barnets hemmiljö, samt övervikt eller fetma hos barnet. I Munkfors och länet röker omkring 11 procent av blivande mödrar i tidig graviditet. Rökning i hemmet hos barn vid 8 månaders ålder förekommer hos ungefär 12 procent av barnen i Munkfors. Drygt en av fem av 4-åringarna i Munkfors har övervikt eller fetma, vilket är en något högre andel än i länet som helhet.

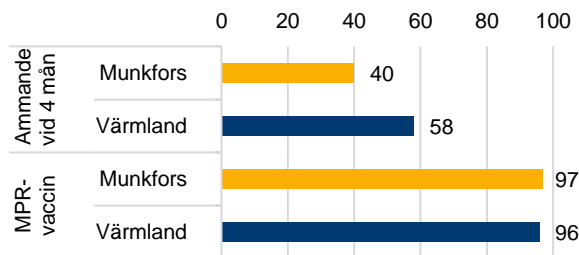
Målområde 2. Kunskaper, kompetenser och utbildning

Människors kunskaper och kompetenser är centralt för att uppnå jämlik hälsa. Generellt har personer med kort utbildning i större utsträckning mer ogynnsamma livsvillkor och levnadsvanor. Detta i sin tur innebär en ökad risk för ohälsa.

Andelen ungdomar i Munkfors med behörighet till gymnasiet är 76 procent bland flickor och 67 procent bland pojkar. Det är lägre än i Värmland och riket för både flickorna och pojkarna. Andelen gymnasieelever som slutför sin utbildning är 63 procent, att jämföra med länets och rikets 72 procent. I Munkfors är andelen med eftergymnasial utbildning lägre än i Värmland och riket i stort.

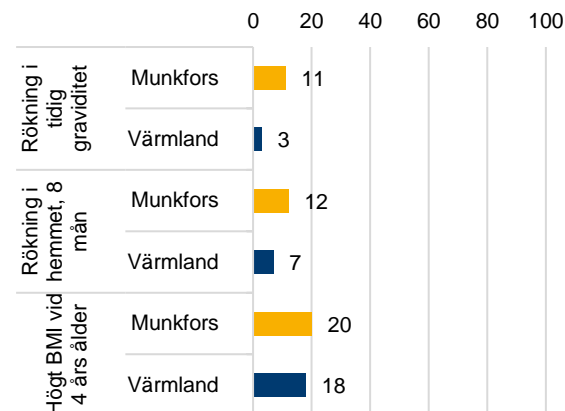
Målområde 3. Arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö

Det finns ett positivt samband mellan att ha ett arbete och god hälsa. Genom goda arbetsförhållanden och arbetsmiljö stärks bland annat

Andel (%) ammande, helt, övervägande eller delvis, vid 4 månaders ålder, barn födda 2021.

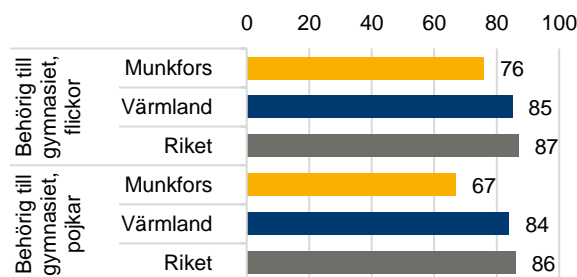
Andel (%) MPR-vaccinerade, barn födda 2019.

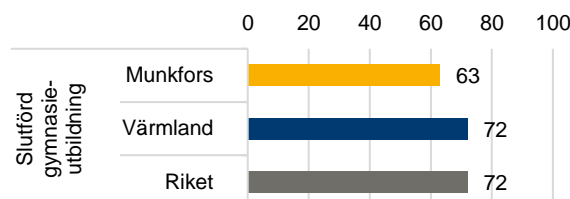
Andel (%) rökande blivande mödrar i tidig graviditet, 2021.

Andel (%) med rökning i hemmiljön, barn 8 månader, födda 2020.

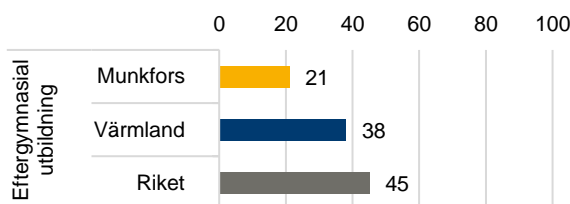
Andel (%) med övervikt eller fetma (ISO-BMI >25), barn 4 år, födda 2017.

Andel (%) av elever i åk 9 med behörighet till gymnasiets yrkesprogram, 2021.

Andel (%) gymnasieelever med examen inom 4 år, 2021.

Andel (%) av befolkningen, 25-64 år, med eftergymnasial utbildning, 2021.

personlig utveckling och välbefinnande. Att ha ett arbete ger inkomst vilket ökar den ekonomiska tryggheten. Däremot ökar risken för ohälsa vid ogynnsamma fysiska och psykosociala arbetsförhållanden. Arbetslöshet ökar risken för hjärt-kärlsjukdomar, psykisk ohälsa och ohälsosamma levnadsvanor.

Personer med förgymnasial utbildning och utrikesfödda har högre arbetslöshet än de med eftergymnasial utbildning och inrikesfödda. Arbetslösheten är högre i Munkfors än i Värmland och riket. I december 2021 var arbetslösheten bland utrikesfödda 28 procent i Munkfors och 22 procent i länet.

Pendling till arbetet är vanligt, 36 procent av den värmländska befolkningen pendlar till annan kommun för arbete. I Munkfors är det 35 procent av de förvärvsarbetande i åldern 18–69 år som uppger att de pendlar till arbetet.

I Munkfors anger 81 procent att de trivs ganska eller mycket bra med sitt arbete, motsvarande siffra för Värmland är 84 procent.

Den fysiska arbetsmiljön skiljer sig mellan män och kvinnor och mönstret i Munkfors skiljer sig något från övriga Värmland. I Munkfors är det, till skillnad från i Värmland, en större andel män än kvinnor som utför upprepade ensidiga rörelser på jobbet. Samtidigt är det fler kvinnor än män som dagligen utsätts för buller på arbetsplatsen.

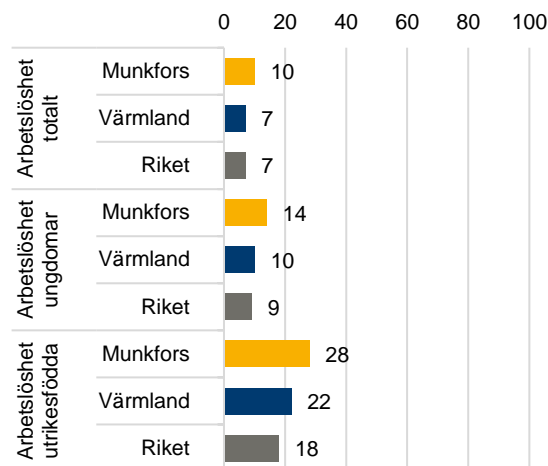
Sjukpenningtalet är ett mått som Försäkringskassan använder för att beskriva tillståndet och utvecklingen i sjukförsäkringen. Kvinnor har betydligt högre sjukfrånvaro i förhållande till männen. Sjukpenningtalen för kvinnor och män i Munkfors är högre än i länet och riket.

Målområde 4. Inkomster och försörjningsmöjligheter

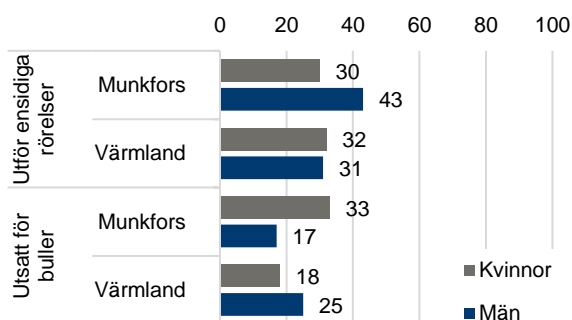
Att ha en inkomst och försörjningsmöjligheter är viktiga faktorer för en god hälsa. Generellt gäller att ju högre inkomst desto bättre hälsa och desto längre är den förväntade livslängden. Ensamstående med barn har betydligt lägre inkomster än övriga familjer med barn. Med låg inkomst menas en inkomst som ligger under 60 procent av medianinkomsten. Andelen barnfamiljer med låg inkomst är högre i Munkfors än i Värmland och riket i stort. Andelen av de äldre (65+ år) i Munkfors med låg inkomst var 18 procent år 2020. Andelen i Värmland var 16 procent och i riket 13 procent.

Målområde 5. Boende och närmiljö

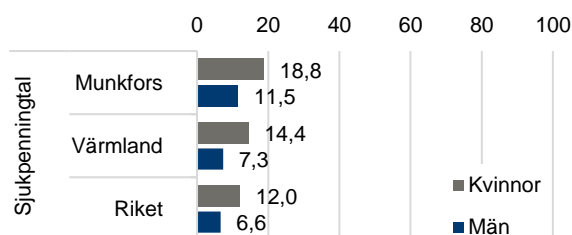
Bostaden och bostadsområdets fysiska egenskaper, exempelvis luftkvalitet, buller och närhet till grönområden, samt de sociala egenskaperna, som tillit till grannar och socialt deltagande, påverkar hur människor i olika områden lever,

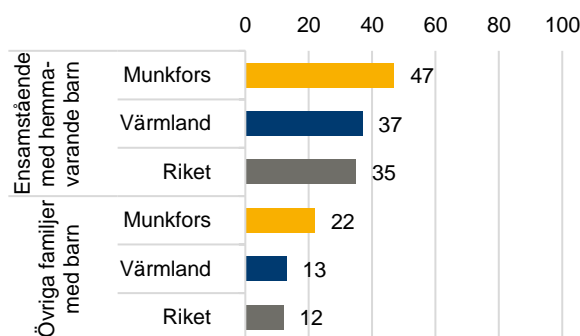
Andel (%) arbetslösa, totalt, 16–64 år.
Andel (%) arbetslösa ungdomar 18–24 år.
Andel (%) arbetslösa, utrikesfödda 16–64 år.
Öppet arbetslösa och sökande i program med aktivitetsstöd, december 2021.

Andel (%) som utför ensidiga rörelser på arbetet varje dag respektive andel (%) som är utsatt för buller på arbetet varje dag, förvärvsarbetande 18–69 år, 2022.

Antal dagar. Sjukpenningtal (antalet frånvarodagar som ersätts med sjukpenning eller rehabiliteringspenning) per försäkrad, 16–64 år, december 2021.

Andel (%) hushåll med låg inkomst. Ensamstående familjer med barn respektive övriga familjer med barn, 2020.

umgås och förflyttar sig, vilket i sin tur påverkar hälsan. Tillgång till bostadsnära parker eller natur är särskilt viktigt i socioekonomiskt utsatta områden där fler saknar tillgång till bil eller andra medel för att ta sig till sådana miljöer.

Trångboddheten i Munkfors är lägre än i Värmland och riket. Andelen hushåll i flerbo-stadshus där det bor mer än två personer per rum (exkl. kök och vardagsrum) var 9 procent i Munkfors år 2021. Motsvarande siffror var 14 procent i Värmland och 17 procent i riket.

Att vara trygg i sin hem- och boendemiljö är en viktig skyddsfaktor för hälsan. Generellt anger kvinnor i mycket större utsträckning än män att det ibland eller ofta händer att de avstår från att gå ut ensamma på grund av rädsla för att bli överfallen, rånad eller på annat sätt ofredad. I Munkfors och Värmland är andelen som avstår från att gå ut lägre än i CDUST-regionen.

Målområde 6. Levnadsvanor

Förutsättningarna för en god hälsa påverkas i hög grad av livsvillkor och levnadsvanor. Ohälsosamma levnadsvanor såsom exempelvis tobaksbruk, riskbruk av alkohol, otillräcklig fysisk aktivitet och ohälsosamma matvanor är vanligt i befolkningen.

I länet röker 6 procent av de vuxna dagligen, motsvarande andel i Munkfors är 10 procent. 15 procent av alla vuxna i Munkfors och i Värmland snusar dagligen.

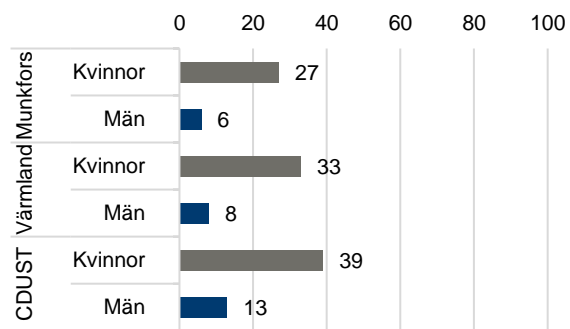
Riskbruk av alkohol är vanligare bland män än bland kvinnor och är högst i den yngsta åldersgruppen 18–29 år. I Munkfors är andelen med riskbruk av alkohol i nivå med Värmland.

Regelbunden fysisk aktivitet bidrar till minskad risk för insjuknande i hjärt-kärlsjukdomar, diabetes typ 2 och vissa cancersjukdomar. Långvarigt stillasittande utgör en hälsorisk oavsett övrig fysisk aktivitet under dagen. Enligt nationella riktlinjer bör vuxna vara fysiskt aktiva minst 30 minuter per dag, eller 150 minuter i veckan. Ungefär sex av tio vuxna värmlänningar är tillräckligt fysiskt aktiva. I Munkfors är andelen fysiskt aktiva något lägre än i länet.

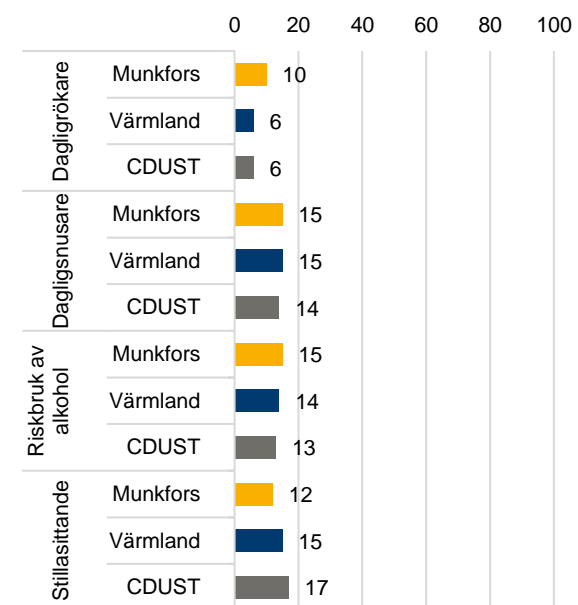
Goda matvanor är en förutsättning för god hälsoutveckling i befolkningen. I Munkfors äter 59 procent grönsaker och rotfrukter dagligen.

Målområde 7. Kontroll, inflytande och delaktighet

Att ha kontroll över sitt eget liv, tillit till andra människor, att känna delaktighet och ingå i ett socialt sammanhang är centrala skyddsfaktorer och viktigt för en god hälsa. Att engagera sig i aktiviteter tillsammans med andra kan ge tillfredsställelse och meningsfullhet i vardagen. I Munkfors anger 41 procent att de regelbundet deltar i aktiviteter

Andel (%) som ibland eller ofta avstår från att gå ut ensam på grund av rädsla för att bli överfallen, rånad eller på annat sätt ofredad, 18 år eller äldre, 2022.

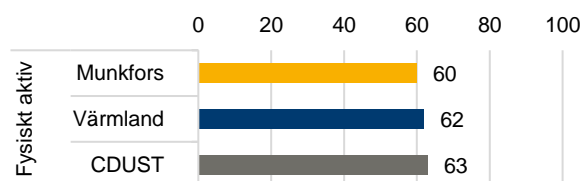

Andel (%) dagligrökare, 18 år eller äldre, 2022.

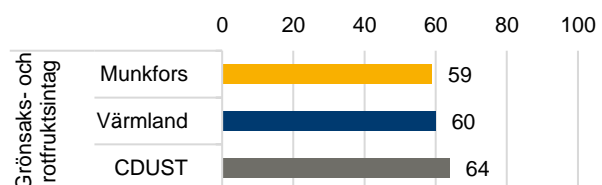
Andel (%) dagligsnusare, 18 år eller äldre, 2022.

Andel (%) riskkonsumenter av alkohol (enligt AUDIT-C index 0–12, riskkonsument: kvinnor 5–12, män 6–12), 18 år eller äldre, 2022.

Andel (%) som är stillasittande 10 timmar eller mer under ett normalt dygn, 18 år eller äldre, 2022.

Andel (%) som är fysiskt aktiva minst 150 minuter per vecka, 18 år eller äldre, 2022.

Andel (%) som äter grönsaker eller rotfrukter varje dag, 18 år eller äldre, 2022.

med andra, motsvarande andel i Värmland är 44 procent.

Tillit till andra människor är viktigt för sammanhållningen i ett samhälle och har starkt samband med individens hälsa. Runt 70 procent i Munkfors tycker att man i allmänhet kan lita på de flesta människor.

I både Munkfors och i Värmland uppger två av tio att de besväras av ensamhet dagligen eller flera gånger i veckan.

Målområde 8. En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård

En hälsofrämjande hälso- och sjukvård har en viktig roll i arbetet med att minska hälsoklyftorna. Genom hälso- och sjukvårdens organisering skapas förutsättningar för en jämlik vård och utveckling av det förebyggande arbetet för befolkning och patienter. I Munkfors anger sju av tio kvinnor och åtta av tio män att de har mycket eller ganska stort förtroende för hälso- och sjukvården.

Hälsoutfall

Allmän hälsa

Självrapporterat allmänt hälsotillstånd är ett mått på generellt hälsotillstånd i en befolkning som har starkt samband med långvarig sjukdom, vårdbehov och dödlighet. Sju av tio vuxna i Värmland och sex av tio i Munkfors anger att de har bra eller mycket bra hälsa.

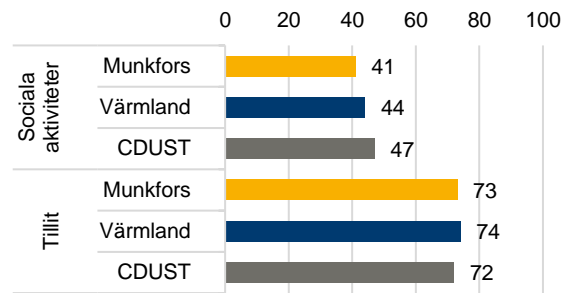
Psykisk hälsa

Psykisk hälsa handlar bland annat om att människor upplever sin tillvaro meningsfull, att de kan använda sina resurser, vara delaktiga i samhället och uppleva att de har förmåga att hantera livets normala motgångar. Psykisk hälsa omfattar således mer än frånvaron av psykiska besvär eller psykisk sjukdom. Det psykiska välbefinnandet totalt i Munkfors är något lägre än i länet.

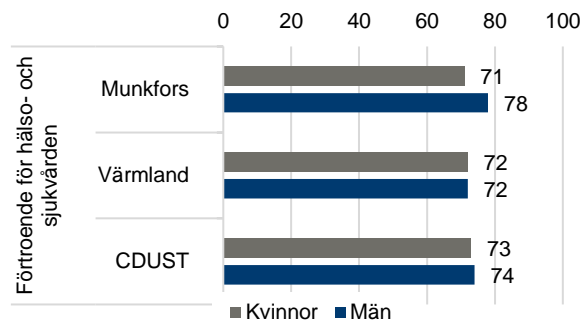
Självmod (säkra suicid) är något vanligare i Värmland än i riket i stort, i synnerhet bland män. Totalt sker drygt 40 självmord i Värmland varje år.

Övervikt och fetma

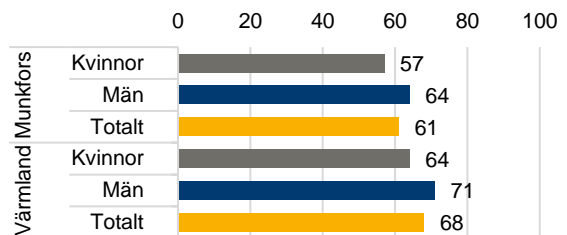
Övervikt och fetma är ett folkhälsoproblem som leder till ökad risk för bland annat typ 2 diabetes, hjärt-kärlsjukdomar och vissa cancersjukdomar. Personer med fetma har oftare värk i rörelseorganen. BMI (Body Mass Index) uttrycker förhållandet mellan vikt och längd. Övervikt innebär ett BMI mellan 25 och 29,9 och fetma BMI 30

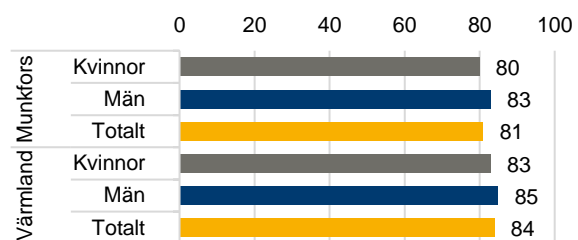
Andel (%) som regelbundet deltar i aktiviteter med andra. Andel (%) som tycker att man i allmänhet kan lita på de flesta människor, 18 år eller äldre, 2022.

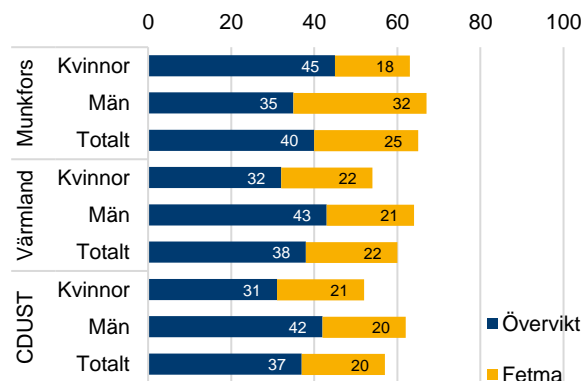
Andel (%) som har mycket eller ganska stort förtroende för hälso- och sjukvården, 18 år eller äldre, 2022.

Andel (%) med bra eller mycket bra allmänt hälsotillstånd, 18 år eller äldre, 2022.

Andel (%) med gott psykiskt välbefinnande (SWEMWBS), 18 år eller äldre, 2022.

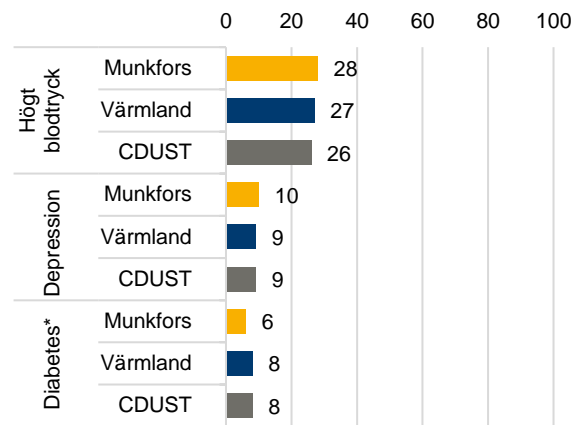

Andel (%) med övervikt eller fetma (BMI >25), 18 år eller äldre, 2022.

eller högre. Sex av tio av alla vuxna i Värmland har övervikt eller fetma, två av tio har fetma. Andelen med övervikt eller fetma är generellt högre bland män än bland kvinnor, i Munkfors finns dock ingen skillnad mellan könen.

Folksjukdomar

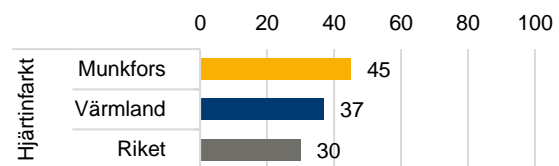
Sjukdomar med hög förekomst i befolkningen benämns som folksjukdomar. Närmare en tredjedel av befolkningen i Värmland rapporterar att de har högt blodtryck. Totalt cirka 10 procent av den vuxna befolkningen anger att de har diagnosticerad depression. Nästan lika många i Värmland har diabetes, dock något färre i Munkfors.

Andel (%) med självrapporterade diagnosticerade sjukdomar, 18 år eller äldre, 2022. * Typ 1 och 2.

Akut hjärtinfarkt

Under det senaste decenniet har antalet insjuknande i akut hjärtinfarkt fortsatt att minska i Värmland och riket. Skillnad i insjuknande och dödlighet mellan könen har minskat, men hjärtinfarkt är fortfarande betydligt vanligare bland män än bland kvinnor. Det finns stora variationer mellan länets kommuner i antalet hjärtinfarkter per 10 000 invånare. Antalet i Munkfors är betydligt högre än i Värmland och riket.

Antal hjärtinfarkter /10 000 invånare, ej åldersstandardiserat, 25 år eller äldre, 5 års medelvärde, 2016–2020.

Om folkhälsan i Munkfors baseras på information från:

- Befolkningsundersökningen Liv & Hälsa 2022
- Registeruppgifter från Statistiska Centralbyrån (SCB), Socialstyrelsen, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Skolverket samt från Mödra- och Barnhälsovården, Region Värmland

Fritt tillgängliga uppgifter om folkhälsa på kommunnivå kan bland annat hittas via:

- Om värmlänningarna – planeringsunderlag för Region Värmland 2021
- regionvarmland.se/folkhalsaisiffror
- kolada.se
- scb.se
- folkhalsomyndigheten.se (Folkhälsodata och folkhälsostudio)

För mer information och inspiration se exempelvis:

- regionvarmland.se/folkhalsa
- folkhalsomyndigheten.se
- skr.se/halsasjukvard/strategiforhalsa
- regionvarmland.se/utveckling-tillvaxt/nya-perspektiv